

A szervátültetés (transzplantáció)

Sorozatunknak – amelyben a Romániai Református Egyház bioetikai kérdésekkel kapcsolatos tanítását ismertetjük – következő fejezetéhez érkezünk, melynek tárgya a szervátültetés, idegen szóval transzplantáció. Az első fejezet arra tanított, hogy az élet Istené, majd a további fejezetekben a művi terhelességmegszakítás (abortusz), illetve a kegyes halál (eutanázia) kérdését jártuk körül, és sok elszomorító, csaknem megbotránkoztató ténnyel találkoztunk. E mostani fejezetnek a tanítását kissé nyugodtabban olvashatjuk, bár embertársaink részéről a szervátültetéssel szemben is találkoznak fenntartásokkal.

■ A szervátültetés az a műtét, amellyel egy beteg emberből működésképtelenné vált szervet, szervrészt vagy szövetet eltávolítanak, és donortól származó szervvel, szervrészsel vagy szövettel helyettesítik. Ilyen donor lehet élő ember is, például vese, gerincvelő átültetésénél, ebben az esetben a donor leggyakrabban a betegnek rokona, közeli hozzátartozója – az esetek többségében azonban a donor elhunyt személy. A halál beállta után ugyanis a legtöbb szerv rövid ideig, néhány óráig még életképes. Jelenleg átültethető a szív, a vese, a máj, a hasnyálmirigy, a tüdő, a vékonybél és a csecsemőmirigy. Az ún. xenotranszplantáció (azaz állatból származó szervek, szövetek emberbe való ültetése) az orvostudomány újabb lehetősége, amelynek etikai vonatkozásait ezután fogják megvizsgálni. Világviszonylatban nagyon sok beteg van várólistán, akik megfelelő donorra várnak, hogy egészséges szervhez jussanak.

Váркоozás

Önmagában véve tehát rendkívüli lehetőségről van szó. Néhány évtizeddel ezelőtt, ha valaki a szív, máj, vese működésének elégtelenségében szenvedett, belehalt. Azaz ezen szervnek betegségén kívül egészséges volt, hozzájárulhatott volna még mindahhoz, amire az élet lehetőséget nyújt, de ezen létfontosságú szervek egyikének megbetegedése miatt – amely nem tekinthető feltétlenül Isten akaratának, legtöbb esetben sokkal inkább az emberiség engedetlensége és egészségtelen életmódja az oka, mint például a túlzott alkoholfogyasztás, dohányzás, mozgásszegény életmód, egészségtelen táplálkozás – idő előtt távoznia kellett szerettei köréből. Ma nap az azonban lehet még egy esély az életben maradásra. Az átültetés nyomán a beteg életben maradásának esélye rendkívüli mértékben megnő, aki ezáltal gyakran hosszú évekig viszonylag egészséges és munkaképes lehet.

Egyházunk is igenli ezt az életmentő eljárást, és úgy tekinti, hogy a szervátültetés a gyógyító tudomány kezében Isten ajándéka.

Tévhitok okozzák az elutasítást

Meg kell említenünk azonban egy eltérő jelenséget is, ami-

A szervátültetés Isten ajándéka – legyen önkéntes és ingyenes

kor ellenállás van a szervátültetéssel szemben a lehetséges donor és hozzátartozói részéről vagy akár a szervátültetéssel megmenthető beteg, illetve hozzátartozói részéről. Nemrég egy autóbalesetről értesültem, amelyben egy fiatalember vesztette életét, s a körülöttem állók szörnyülködve, megbotránkozva mondták egymásnak, hogy „szegény szülőktől megkérdezték, felajánlják-e a szerveit”.

Úgy gondolom, hogy a szervek felajánlásának vagy elfogadásának elutasítása mögött a halál utáni léttel kapcsolatos tévhit húzódik meg. Sokan úgy hiszik, hogy a feltámadott testnek köze lesz a jelenlegi földi testhez. A Szentírás azonban egyértelműen azt üzeni, hogy jelenlegi testünk csupán erre a földi életre adatott, az örökkévalóságban pedig másik, „dicsőséges” testet kapunk, mely „Krisztus dicsőséges testéhez hasonlatos lesz” (Heidelbergi Káté 57. kérdés). Krisztus dicsőséges testének jellemzője, hogy pl. az emmausi tanítványok nem ismerik fel, csak a kenyér megtöréséről (Lk 24,30–31), aztán egyszer csak megjelenik a bezárt ajtók ellenére a tanítványok szobájában (Jn 20,19), vagy amikor az emmausi tanítványok felismerik, egyszerűen eltűnik a szemeik elől. Pál apostol is hangsúlyozza: „test és vér nem öröközheti Isten országát, sem a romlandóság a romolhatatlanságot” (1Kor 15,50).

Amennyiben viszont mégis szükséges lenne a földi test az

örök élethez, az a test, melyet a Szentírás bomló sátorháznak nevez (2Kor 5,1), akkor Istennek az Ő hatalmával le kellene győznie azt a természeti átalakulást is (nemcsak a szervátültetés során keletkezett kavargást), ami az eltemetett holttesteken bekövetkezik. Jó könyve meg is említi a férgek (Jób 17,13), amelyek lebontják az emberi testet, széthordják és összekeverik. Vagy mi történhet egy háborús szörnyűség utáni tömegsírban? Ha Istennek hatalma van azokat az atomokat ismét összeilleszteni, mint az Ezékiel látomásában az élettelen, szétszóró csontokból élő sereget állítani (Ez 37), akkor minden bizonyly a szervátültetés sem lesz akadály Előtte, hogy minden újra a helyére tegyen. Hogy egy ilyen szerv több kilométerre is kerülhet, esetleg országhatárokon vagy földrészekeken túlra, az csak előttünk nagy távolság, Isten előtt, aki a világmindenséget alkotta, nincs tér és idő, előtte „ezer esztendő anynyi, mint a tegnapi nap, amely elmúlt” (Zsolt 90), s a földgolyó maga egy porszem, hát akkor benne az ember? Azért idézek ilyen sok bibliai ígét, mert egyrészt a feltámadás hitünk egyik alappillére, másrészt pedig szinte kizárólag az ezzel kapcsolatos tévhitek okozhatnak ellenállást a szervátültetéssel szemben.

Amennyiben a hitünk nemcsak bizalom, hanem ismeret is, mégpedig annak helyes ismerete, amit Isten nekünk az Ő ígé-

jében kijelentett, akkor biztosak lehetünk abban, hogy a szervátültetés semmilyen akadályt nem fog jelenteni Istennek a feltámadásunkra és örök életünkre tett ígéretének beteljesedésében.

Feltételek, ajánlások

Református egyházunk hálát ad Istennek, hogy a szervátültetés – mint életmentő eszköz – a gyógyítás szolgálatában áll, bizonyos feltételek betartásával. Öt életfeltétel, öt szempont tiszteltben tartását kötik a szervátültetést végző orvosok, a befogadó beteg és családja, valamint a donor és családja lelkére:

1. Nem szabad erőszakkal (kriminális cselekménnyel) donorrá tenni senkit, még akkor sem, ha fogyatékos.
2. A féktelen vitalizmus jegyében nem kell foggal-körömmel ragaszkodni az élet mindenáron való fenntartásához. Életünk végső célja az örök élet.
3. A szervhiány láttán hangsúlyozzuk: korhatár, társadalmi rang, fizetőképesség ne befolyásolja az igazságos elosztást.
4. A várólistán maradt betegben nemcsak a donor megtalálásának reményét, hanem az örök élet reménységét is erősíteni kell.
5. Tanácsoljuk egyházunk tagjainak: haláluk esetén jó lelkiismerettel járuljanak hozzá, hogy szerveiket átültetés céljából felhasználják.

Még egy intellem megfogalmazódik egyházunk idevonatko-

zó tanításában: óvakodjunk mindenféle manipulációtól. Azaz, amennyire igyekszünk ledönteni a szervátültetés útjában álló falakat, ugyanannyira igyekszünk óvni mindenkit az ilyen esetekben felmerülő kísértésektől. Olyan érdekek húzódnak meg a szervátültetés mögött (mint például a viszonylag könnyű pénzszerezés lehetősége), amelyek befolyásolhatják akár az orvosokat, akár a potenciális donorokat. Ez pedig mások befolyásolására, manipulálására ösztönözheti őket. Fontoljuk meg a következőket: súlyosan téved, aki a szervfelajánlást és a szervbefogadást merőben jogi kérdésnek tekinti. Számos erkölcsi és lelki vonzata is van. Aki a felajánlás helyett önző módon azt mondja: „a testem az enyém!”, az önmagát manipulálja. Az a törvényhozás, amely nem szabályozza a szervkereskedelmet, végső soron mindenkit manipulál.

Egyházunk kéri tagjait, mivel a szervátültetés Isten ajándéka, az a felebaráti szeretet értelmében ne csak önkéntes, hanem ingyenes is legyen.

Reformáció ünnepén Luther Márton egyik felszólításának rövidítését idézem: „Semper reformanda!”, azaz „mindig megújulni!” Adja Isten, hogy tudjunk ennek eleget tenni, nemcsak az egyházi életben, hanem a szervátültetéshez való viszonyulásunkban is.

Ágoston-Palkó Attila
szászfenesi lelkipásztor